EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING VOOR BEGRIJPEND LEZEN

Een schriftelijke boodschap verwerken

Informatie herkennen en selecteren (in instructies, schema's, tabellen en informatieve teksten uit tijdschriften en andere media)

Informatie ordenen, verbinden of samenvatten (uit verhalen en informatieve teksten uit kinderliteratuur, schoolboeken en andere media)

Informatie beoordelen (uit verhalen, brieven, uitnodigingen en reclameteksten uit verschillende media)

Positief, veilig en rijk leerklimaat				
1		Flexibele **organisatie**	bv. klasoverschrijdend lezen bv. flexibele groepsvorming	
2		**Team**work	bv. co-teaching bv. samenwerking met leraar van nieuwkomers	
3		Frequent **bibliotheek**bezoek	bv. hetzelfde boek lezen met meerdere leerlingen bv. werken met een methodiek voor het kiezen van boeken	
4		**Doorgaande leerlijn** vanaf de jongste tot de oudste leerlingen	bv. (interactief) voorlezen in alle klassen bv. goede afspraken over benamingen en afbeeldingen voor leesstrategieën	
5		Gevarieerd **aanbod** aan tekstsoorten en teksttypes met veel authentieke teksten uit de leefwereld van de leerlingen	bv. kinder- en jeugdliteratuur bv. internetbronnen bv. actualiteit: digitaal en op papier bv. strips, prentenboeken	
6		Uitnodigend **leesklimaat** door inrichting en aanpak	bv. boekenhoek of schoolbibliotheek bv. boekpromotie	
7		Voldoende **leestijd**	bv. 30 minuten (stil)lezen per dag bv. leerlingen zelf (stukjes) laten lezen in plaats van opdrachten voor te lezen	

Betekenisvol leren				
8		Aandacht voor **integratie**: leesmotivatie, vlot lezen én begrijpend lezen	bv. werken met mini-instructielesjes voor het stillezen bv. activiteiten waarbij leerlingen functioneel hardop lezen bv. boeken uit de leesles ter beschikking in de klasbib	
9		**Verbinding** tussen lees- en schrijfonderwijs en tussen taal- en niet taalles	bv. taalgericht (vak)onderwijs: leesdoelen samen in de focus met andere doelen of transfer van de leesles naar niet-taallessen bv. een instructie schrijven nadat verschillende instructies aan bod kwamen in de leesles	
10		**Autonomie** voor leerlingen	bv. boekenkeuze bv. keuze in strategische aanpak bv. keuze in verwerkingsopdracht	
11		Duidelijk, helder en authentiek **leesdoel** vooropgesteld door de leraar of bepaald door de leerlingen	bv. leerlingen zelf vragen laten bedenken bij een tekst bv. een tekst lezen om een opdracht uit te voeren	
12		Veel kansen om **betekenisvol** te lezen: lezen is voor de leerlingen interessant en uitdagend, en/of de verwerkingsopdracht is verbonden met andere (niet-talige) doelen	bv. lezen omdat leerlingen iets moeten doen met de informatie uit de tekst bv. lezen omdat de leerling interesse heeft in het onderwerp van de tekst	
13		**Kwaliteitsvolle expliciete instructie- en ondersteuningsmomenten** voor, tijdens en/of na het lezen, aangepast aan de noden van individuele leerlingen	bv. een leerling een klein stukje hardop laten lezen en nagaan of hij begrijpt wat hij leest bv. een opdracht anders verwoorden bv. visualiseren	
14		Veel **oefenkansen** waarin het geleerde wordt herhaald of toegepast in andere contexten en met extra oefenkansen voor zwakkere (begrijpend) lezers	bv. meerdere teksten over eenzelfde onderwerp lezen bv. leesstrategieën inoefenen bij verschillende teksten	
15		Hardop denkend voordoen (= **modeling**) door de leraar	bv. tonen hoe je als leraar omgaat met teksten, met leesstrategieën, met opdrachten bij een tekst …	

Ondersteuning en interactie				
16		**Feedback** over product én proces	Bv. feed up door vooraf denkstappen te formuleren bv. feedback op het verwerken van de tekst bv. feedback op de toepaste strategieën zoals '*goed dat je eerst naar de tussentitels keek'* bv. feed forward door tips te formuleren voor de toekomst	
17		**Leerling-leerling interactie** voor, tijdens en/of na het lezen over de tekst	bv. werken met coöperatieve opdrachten bv. leerlingen laten uitwisselen over de tekst zoals 'W*aarover gaat deze tekst nu echt? Welke tekstdelen kunnen we gebruiken? …'*	
18		**Reflectie** over tekst, onderwerp, leesproces, strategiegebruik, over het communicatiemodel[1], over ondersteunende elementen van het taalsysteem (woordenschat, signaalwoorden …)	bv. leerlingen met verschillende bevindingen samen laten nadenken over hun aanpak bv. verwijzen naar het taalsysteem wanneer een leerling vastloopt bv. samen op zoek gaan naar een woordbetekenis om het begrip van de tekst te verhogen	
19		**Proactief werken** met zwakkere lezers	bv. vooraf een andere tekst over hetzelfde onderwerp lezen of stukje film over het onderwerp laten bekijken bv. afbeeldingen en onderschriften bij teksten lezen	
20		**Monitoring** van leesprestaties en vorderingen over klassen heen	bv. een lvs voor technisch lezen, én begrijpend lezen bv. leesmotivatie op verschillende momenten in kaart brengen	

[1] 9 vragen om na te denken over een communicatieve situatie: (1) wie, (2) wat, (3) relatie tussen boodschap en werkelijkheid, (4) aan wie, (5) bedoeling, (6) hoe, (7) in welke situatie en omstandigheden, (8) weg en middelen, (9) effect? – so: Wie is de zender? Wat is de boodschap? Waarover gaat de boodschap/wat is de relatie van de boodschap tot de werkelijkheid? Wie is de ontvanger? Wat is de bedoeling van de communicatie? Hoe wordt er gecommuniceerd? In welke context (of situatie) wordt er gecommuniceerd? Wat is het kanaal? Wat is het effect?

Effectieve, eigentijdse begrijpend leesdidactiek in het basisonderwijs. Wetenschappelijk eindrapport van een praktijkgerichte literatuurstudie. VLOR (2019)	
functionaliteit	strategie-instructie
interactie	leesmotivatie
transfer	